

Intars Rešetins: Stāsts par nesatikšanos

Pirms pirmizrādes “Balta vārna melnā krāsā” ar režisoru Intaru Rešetinu sarunājās interneta žurnāla “Satori” galvenais redaktors Ilmārs Šlāpins.

Kā pie tevis nonāca šī luga?

Pirmo reizi tā pie manis atnāca krievu valodā, kad es biju pieteicies lugu konkursa “Austrumi ienāk Latvijā. Patvērums un (ne)satikšanās” žūrijā un lasīju visu iesūtīto. Sākumā teātra mākslinieciskais vadītājs Džilindžers pats to gribēja iestudēt, bet tad piedāvāja man. Žanriskā ziņā tas ir mazliet tāds kā seriāliņš. Taču tur ir pietiekami blīvas un dziļas tēmas, lai gan, protams, var jautāt, cik tas šodien ir aktuāli – šis bēgļu jautājums. Notikumi mūsdienu pasaulē skrien tik ātri, ka tie jautājumi, kas bija aktuāli, kad konkurss tika izsludināts, šobrīd jau šķiet nonivelēti. Tāpēc man kā režisoram nākas aktualizēt un akcentēt, ļaut arī aktieriem noticēt, ka jā – mums pakausī dveš Trešā pasaules kara elpa – , padzīvot šajās priekšnojautās. Un tad tā sadzīves drāma saslēdzas.

Tad izrādes darbība notiek šodien, Latvijā? Un tas svešais ienācējs ir kara bēglis no Sīrijas?

Jā, tajā konkursā 89 procenti no lugu bija par to, ka atnāk bēglis. Nākamsezon tiks iestudēta vēl viena, otro vietu ieguvusī luga, ko sarakstījis Artūrs Dīcis. To iestudēs Toms Treinis, būs interesanti paskatīties, kā viņš to izdarīs.

Bet kas ir tas būtiskais, ko tu esi atradis šajā lugā un ko tu gribi pateikt?

Tur ir daudzas lietas. Lai cik tas nebūtu banāli, pāri visam ir jūtu daba un peripetijas, kas ir ap to. Bet tas, kas mani interesē, ir masu plašsaziņas līdzekļu ietekme uz cilvēku. Mēs šajā informācijas telpā dzīvojam ar vairākām patiesībām, un mums ir jāsaprot, kurai no tām ticam mēs. Kā mēs redzam pasaules notikumus? Tas informācijas apjoms ir tik liels, ka tev ir vajadzīgs kaut kāds siets, kas palīdzētu to izsijāt un mēģināt to taisnību saprast. Luga ir pilna ar klišejām par viedokļiem, uzskatiem par to, kā trīs dažādas paaudzes skatās uz šo situāciju, kad svešinieks ienāk mūsu dzīvē – kad islamticīgais ienāk kristiešu kultūrvidē. Faktiski, tas ir stāsts par nesatikšanos. Tā ir priekšstatu cīņa, saskaroties ar realitāti. Lugas autors Aleksejs Ščerbaks ir parādījis, ka šīs divas pasaules – Austrumi un Rietumi – nekad nesatikties, un latvietis ir tas, kas nogalina ienācēju, citas kultūras pārstāvi. Es tagad atklāju varbūt par daudz, nu, bet tas nekas. Es gribu to vispārināt un parādīt, ka arī mediju telpa ir līdzatbildīga ar saviem skaļajiem virsrakstiem.

Tev nav bail no tā, ka arī skatītāji nāks uz izrādi ar saviem, jau gataviem viedokļiem?

Tas skaidrs! Es par to pārliecinājos, strādājot ar aktieriem. Man ir divpadsmit aktieri un katram savs viedoklis. Tas ir tas sarežģītais uzdevums – runāt tā, lai cilvēks izvilktu sev būtisko, nevis turētos pie saviem uzskatiem. Tā, lai aizdomātos par to, kas patiesībā aiz tā visa slēpjas. Lugā ir daudz cilvēcības, un aktieru darba dēļ – bet man teātrī vissvarīgākais tomēr ir aktieris – mēs panāksim tajā visā kaut kādu siltumu. Arī vieglumu un humoru. Lai arī uzrakstīts kā seriāls, šis materiāls ievēl.

Runājot par seriāliem un masu mediju ietekmi, vai nav tā, ka tas, kā cilvēki šodien notic meliem, ir cieši saistīts ar televīzijas seriālu ietekmi? Skatītāji ir pieraduši ik vakaru skatīties, kā otrpus ekrānam dzīvo varoņi, no vienas puses, saprotot, ka tie ir aktieri, bet, no otras puses, pieņemot

tos kā reālus kaimiņus vai radniekus. Un tad vēl tas starpžanrs – realitātes šovi, kuros īsti cilvēki veic mākslīgu darbību.

Jā, mēs dzīvojam tādā laikā un baudām subproduktus. Pārslēdzot kanālus, mēs varam tur atrast gan animāciju, gan dokumentālo filmu, mākslas filmu, ziņas, sportu, porno, karu – viss ir pieejams. Un viss nonivelējas. Mēs pie visa pierodam, mēs pieņemam, mūs tas neskar. Mums ir tik daudz kanālu, kas izplata melu propagandu, ka mēs kļūstam vienaldzīgi. Tāpēc es ceru, ka skatītājs izrādē spēs identificēties ja ne ar centrālo līniju – sīrietis ienāk latviešu ģimenē –, tad ar kādu no citām līnijām, kurām var sekot.

Kurš ir galvenais varonis izrādē?

Es šo stāstu risinu caur tēva un meitas attiecībām. Tēva sapņi, kas saduras ar to, ka meita atved ģimenē svešo.

Tā jau tāda klasiska fobija, ko mēdz ekspluatēt arī politiķi, – bailes no tā, ka tavu meitu apprecēs “melnais”. Bet, ja mēs paskatāmies latviešu tautasdziesmās, tur nemitīgi tiek runāts, ka meitas tiek izdotas “tautās”. Nevis pie bāliņiem, bet citās tautās.

Bet paskaties, kāda mums ir bijusi vēsture, – zviedri, poļi, vācieši, krievi, visi, kam nav slinkums, te ir bijuši. Vai mums te ir vispār kādi “tīri latvieši”? Manī riņķo vismaz kādas piecas asinis. Un vienalga mums ir savi priekšstati, kuros mēs dzīvojam. Tur jānomainās paaudzēm, lai kaut kas mainītos.

Vai šajā izrādē būs paaudžu konflikts?

Jā, protams. Man ir interesanti būvēt izrādi ap konfliktiem, un tas ir viens no konfliktiem. Viņi visi ir lieli egoisti un to var labi nospēlēt. Man ir lieliski aktieri, es priecājos par katru no viņiem. Es pats esmu aktieris un veidoju izrādes kā aktieris. Manās izrādēs režija var būt pilnīgi garām, bet, ja aktieri spēlē slikti, tad man šeit nav, ko darīt. Tad es esmu nodevis savus amata brāļus.

Vai tu esi kādreiz juties kā svešais?

Kā tev patīk provocēt! Mans dzīves moto ir būt vajadzīgam. Ja nav šīs sajūtas, tad es varu visu mainīt – darbu, valsti, jebko. Kāpēc daudzi aizbrauc labākas dzīves meklējumos? Viņi šeit nejūtas vajadzīgi, viņi ir pamesti. Arī tas ir viens no jautājumiem, kurus mēs izskatījām ar aktierim – būt vajadzīgam.

Nebija vēlēšanās izrādē iesaistīt īstu bēgli?

Mums ir viens konsultants, viņš gan ir no Ēģiptes, bet viņam ir tieši tas pats stāsts, kas lugā, – viņš iemīlējās latviešu meitenē, un viņa iemīlējās viņā. Un viņš stāstīja, kāda bija pretestība ģimenē. Jauns puisis, divdesmit četri gadi, mācās aviāciju. Viņš piecos mēnešos iemācījās latviešu valodu, izlasīja lugu un daudz palīdzēja Dainim Grūbem. Bet ņemt uz konkrēto lomu? Tas man šķiet neinteresanti. Mums Latvijā ir ļoti labi aktieri. Aktieris ir instruments, ar viņu tikai jāstrādā. Tas nav dokumentālais kino, tas ir teātris.

Vai izrādes beigas ir cerīgas?

Autora ieliktais kods ir tāds, ka tas nav stāsts par satikšanos. Tas ir stāsts par nesatikšanos. Mēs varam tikai rosināt padomāt – ko mēs darītu līdzīgā situācijā? Bet izrādē būs arī daudz gaišu lietu. Man teātrī svarīga ir tā kardiogramma – lai ir augšā, lejā. Lai sirsniņa visu laiku darbojas. Gan dramaturģiski, gan no aktieru uzdevumu viedokļa. Lai ir no smiekliem līdz asarām. Un atpakaļ.